

Konstantin Lifanov

JAZYK VÝCHODOSLOVENSKÝCH ADMINISTRATÍVNO-PRÁVNÝCH PAMIATOK V STREDOVEKU

Skúmanie slovenských jazykových pamiatok je v pokročilom štádiu. Stále pribúdajú nové štúdie, ktoré sú veľmi potrebné, lebo rozširujú naše poznatky o jazyku jednotlivých autorov a o písarskom úze v tej-ktorej oblasti. V tejto práci treba intenzívne pokračovať, lebo konečným cieľom vedeckého výskumu v tejto sfére je rekonštrukcia systému jazykových predstáv spoločnosti, stelesneného v celom súhrne ňou vytvorených písomných pamiatok. Tieto jazykové predstavy majú konkrétnu realizáciu v normách písomného jazyka, ktorý fungoval na Slovensku v predkodifikačnom období. Existujú názory, že písomné pamiatky pochádzajúce z rozličných oblastí Slovenska sú z jazykového hľadiska heterogénne, a preto treba rozlišovať kultúrnu západoslovenčinu, kultúrnu stredoslovenčinu, resp. kultúrnu východoslovenčinu, ale jazykové javy v písomných pamiatkach svedčia o tom, že v skutočnosti je situácia oveľa zložitejšia. Aby sme mohli vyvodiť zovšeobecňujúce závery o jazykových súvislostiach, ktoré spájali rozličné regióny Slovenska, treba začať konfrontačné štúdium pamiatok reprezentujúcich určitý žáner a pochádzajúcich zo všetkých zemepisných oblastí. Pri takto koncipovanom výskume možno nielen objaviť spoločné a diferenčné znaky jazykových útvarov, ale aj pochopiť ich genézu. Z tohto hľadiska sú veľmi dôležité aj nedomáce prvky vyskytujúce sa v jazyku písomných pamiatok, lebo práve ony poukazujú na vzájomné vzťahy medzi jazykovými útvarmi, ktoré fungovali v jednotlivých regiónoch Slovenska. Analýza stredoslovenských administratívnoprávnych dokumentov však ukazuje, že ich jazyk má zjavný západoslovenský substrát, a preto tento jazykový útvar sa má hodnotiť (nehľadiac na fonetické a morfológické zvláštnosti, ktoré sa doň dostali pod vplyvom miestnych nárečí) ako regionálna modifikácia tzv. kultúrnej západoslovenčiny (Lifanov, 1996). Jazykové fakty prezrádzajú, že vzájomné pôsobenie češtiny a slovenských nárečí, ktoré vyústilo do vzniku originálneho písom-

ného jazyka, neprebiehalo súčasne na celom území Slovenska; najprv prebehlo na juhozápadnom Slovensku a neskôr sa tento jazykový útvar rozšíril aj na stredné Slovensko. Toto tvrdenie je v súlade s Paulinyho výrokom, že „čeština sa ‚prirodzenou cestou‘ udomáčňovala v prvej polovici 15. storočia ako písomný jazyk slovenskej národnosti najprv na západnom Slovensku a v druhej polovici tohto storočia aj na strednom a východnom Slovensku“ (Pauliny, 1971, s. 31).

V tomto príspevku chceme ukázať, aký vzťah k jazyku administratívno-právnych pamiatok západoslovenského a stredoslovenského pôvodu majú východoslovenské písomnosti toho istého žánru. Terajší stav bádania nám dovoľuje konštatovať len to, že vo východoslovenských dokumentoch sa hojne vyskytujú jazykové prvky stredoslovenského pôvodu (Doruľa, 1969). Okrem toho v levočských prísazných formulách si všimol J. Štolc tvary *l*-ových prídavných prísudkov s vkladným *-e-* popri tvaroch s vkladným *-o-*, ktoré chýbajú vo východoslovenskom nárečí, i keď tento jav nekomentuje (Štolc, 1951). V tejto súvislosti sa vynárajú otázky, či sa dá vysvetliť výskyt stredoslovenských prvkov vo východoslovenských pamiatkach iba vplyvom stredoslovenského nárečia, či je využívanie typicky západoslovenských tvarov *l*-ového prídavného prísudku s vkladným *-e-* ojedinelým javom charakterizujúcim iba levočské prísazné formuly a či sú v iných pamiatkach aj ďalšie znaky západoslovenského pôvodu.

S týmto cieľom sme preštudovali niektoré administratívno-právne dokumenty zo 17.–18. storočia, ktorých fotokópie sa nachádzajú v oddelení dejín slovenčiny JÚLŠ: listiny Stolice 10 spišských kopijníkov, písomné pamiatky zo Šarišskej a Zemplínskej stolice a protokoly mesta Prešova. Stačí len letmý pohľad na jazyk týchto dokumentov, aby sme mohli zistiť, že má nadnárečový charakter. Viaceré dôležité znaky východoslovenského nárečia sa v nich odrážajú veľmi nedôsledne alebo vôbec chýbajú. Najčastejšie sa objavujú v záznamoch reči svedkov nejakých udalostí, ktoré majú podobu priamej reči alebo majú formálnu podobu vedľajšej vety. Pri fixácii takéhoto prejavu mal pisár plniť neľahkú úlohu dualistického rázu. Na jednej strane musel zapísať text v súlade s existujúcimi predstavami o gramotnosti, ale na druhej strane reč svedka musela byť presne zachytená, lebo tu ide o právny dokument. Vzhľadom na to podobné zápisy obsahujú veľa odchýlok od

bežného vyjadrovania, charakteristického pre administratívny štýl východoslovenských písomností. Uvedieme príklady týchto zápisov: *Thomku zohab ti doma tu huniu wezmi datczo inssoho napic; pred Potressom powedal takto... a tak hodziel gdzes wnoczi, a rano prisol wrosseni i ukriwaweni, a iesce poweda ne wedzeli abi bil zabit ten clowek z zenu; opital se ia Tomka preczo biel ioho; na to on odpowedziel, at poweda ze ia na nioho wyiawiel az cloweka z zenu zabel, a kat na nioho wiyawial, wsak to wsitczy ludze we-dza* (1608 Stropkov).¹

Podobné záznamy nemožno chápať ako typické pre administratívny štýl, hoci ide o prepracovaný text: vo viacerých bodoch sa bližia k nárečiu, ktoré fungovalo pri ústnej komunikácii, preto sa pri jazykovej analýze musia využívať veľmi opatrne, aby sme nedostali skreslený obraz najdôležitejších znakov tohto štýlu. V skutočnosti však východoslovenské nárečové prvky do týchto textov prenikajú menej intenzívne. Napríklad asibilácia, takmer pravidelná v ústnych prejavoch, často pripomína stav v západoslovenských pamiatkach tohto druhu, pre ktoré je zvyčajná reštitúcia pôvodných mäkkých konsonantov *t* a *d'*: *dawame na wedy* (1603 Bystré); *magi... luku buduczu gim w ruki pustiti* (1603 Bystré); *item hlopu co hodil do Kossic robit...* (1671 Brezovica n. T.); *sem y tam po swete se rozegsti* (1688 Dravce); *na tretí mesycz daly sme dewet y trycet nemeckych zlatych* (1686 Lačnov); *budie mat odplatu od neg* (1690 Solivar); *wissyho Boha y na tom swietie take y na druhim* (1690 Solivar); *co na mne pridje* (1676 kop.); *mentečki dve gedna velmi djerava* (18. st. kop.); *gak totisto ziadano bude* (1787 kop.²).

Ale aj napriek tomu jazyk administratívno-právnych dokumentov východoslovenskej proveniencie je pestrou paletou prvkov rôznorodého pôvodu, a preto interpretácia jeho genézy nie je jednoduchá. Ešte viac komplikuje situáciu to, že niektoré jazykové javy západoslovenského nárečia, ktoré ho odlišujú od stredoslovenského, sa zhodujú s príslušnými javmi vo východoslovenskom nárečí, a preto existuje problém hodnotenia týchto javov vo východoslovenských textoch. Aby sme dokázali rozlíšiť genézu

---

¹ Pozn. red.: Text bol publikovaný aj s rozborom r. 1994. Porov. DORUĽA, J.: O jazyku starších slovenských písomností zo Stropkova. In: BEŇKO, J. et al.: Stropkov. Monografia mesta. Martin, Gradus 1994, s. 279–287.

² kop. – listiny Stolice 10 kopijníkov

tohto jazykového útvaru, treba zvoliť istý postup genetickej identifikácie prvkov. Podľa nášho názoru kľúčom na odhalenie skutočných vzťahov existujúcich medzi rôznorodými javmi je práve tvar *l*-ového prídavia s vkladným *-e-*, ktorý je typický pre západoslovenské nárečie. Tento tvar sa totiž vyskytuje nielen v levočských prísahných formulách, ale aj v skúmaných pamiatkach. Uvedieme príklady: *ked žeby sem nechtel aneb nemohel dawam mocz a slobodu predmenowaneg paneg* (1768 ?); *a gestly bi som nehtyel aneb totisto nemohel dawam zupelnu mocz Geg Milosti paneg* (1768 ?); *z nih gedno drahe... ukradel a utiel* (1738 Prešov); *padel gest los* (1750 Prešov); *aby semne mohel wzat pre lepssy gistotu...* (1725 kop.); *co sprawedliwym spusobem na mne wzat mohel* (1727 kop.); *sebe satisfactiu ucziniti mohel* (1741 kop.).

Treba však povedať, že sú veľmi početné tvary *l*-ového prídavia s vkladným *-o-*, ale vyskytujú sa, i keď veľmi obmedzene, aj tvary bez tejto vkladnej hlásky, napríklad: *ponewacz pan Fornosegi Giorgi nemohol odlozit tich sto a pec... zlatich* (1635 kop.); *ponewač som nyepriwizol panu wino* (1680 Prešov); *Dzura Drab, ktery pomohol tie statky odhanacz* (1685 Bajarov); *ponewač gak lonskeho tak take y tohoto roku marecz witekol; priwezol tak tess 12 becžek wody; nebo on mne prinesol wssetko* (1663–1750 Prešov); *a gdi on issol do Sendala wibiehl tot ssami kuon toho clowe-ka* (1608 Stropkov); *padl gest los* (1750 Prešov).

Používanie tvarov *l*-ového prídavia na jednej strane poukazuje na spätosť tohto jazykového útvaru so západoslovenskými pamiatkami, ale na druhej strane v podstate potvrdzuje jeho výskyt v stredoslovenských pamiatkach.

Tieto skutočnosti otvárajú nové možnosti hodnotenia vyskytujúcich sa dvojtvarov, z ktorých jeden je zrejme stredoslovenského pôvodu, kým druhý sa tradične chápe ako východoslovenský. V súvislosti s tým však nestredoslovenské tvary, ktoré sa objavujú aj v stredoslovenských pamiatkach, sa majú chápať ako geneticky západoslovenské. Tieto tvary ako zložka štruktúry skúmaného jazykového útvaru prenikli cez územie stredného Slovenska aj na východ. V niektorých prípadoch zhoda západoslovenského a východoslovenského tvaru takmer neovplyvnila jeho frekvenciu. Napríklad slová so skupinami *šč* a *šř* sa používajú vo východoslovenských pamiatkach približne v takom istom pomere ako aj v stredo-

slovenských: *ktera na ten čas gest založena u nebossčika pana Faigel Ferenczowjch sinow* (1616 kop.); *panj Fejerpataky Dorotha pozustala wdowa nebosčičžkeho meho p. otca* (1663 kop.); *dluheho zdrawi a sčastneho panowanj od Pana Boha winssugeme* (koniec 17. stor. Dačov); *ale nam notabilis summa eščse dayaka pryrostla* (18. stor. kop.); *messčane husstaczke* (1778 Prešov); *museli sme nasseg gesste oczizni buduczeg czastku... na vrek zapredaty* (1603 Bystré); *yak bi sstesty wrtkawe bylo* (1672 Prešov); *zdrawi dobreho, pokoge žadostiweho, z sstiasliwim a dluhjm panowanim* (1680 Dravce); *aninogssjho času esste wyc obtiženj a opressowanj* (1697 Bzenov); *poctiwe obiwatele a messtanye* (1779 Prešov).

V niektorých prípadoch zápisy dokumentujú existenciu spoločných vývinových zmien (chronológiu denazalizácie a kontrakcie) v západoslovenských a východoslovenských nárečiach. Takú situáciu máme napríklad v I. sg. substantív a adjektív ženského rodu, kde úplne prevládajú tvary s koncovkou -u (-ú): *Thomas Balko... wiznal pod prissahu takto* (1608 Stropkov); *y ruku swu potwrduzem* (1658 Lieskovec); *tym to kratkim psanim a neb suplicatiu wassu* (1675 Smolník); *prepitugem, ze sa opowazugem stuto mogu maličku instantiu turbowat* (1772 kop.); *spolu i smogu manželku, Kalna Sofiu* (1724 kop.).

Stredoslovenské prvky, ktorým nekonkurujú rovnaké javy zároveň zo strany západoslovenského aj východoslovenského nárečia, sa uplatňujú vo východoslovenských dokumentoch vo veľkom rozsahu. Ako príklad by sme uviedli výskyt dvojhlások: *podle nasseho poriadku* (1665 Prešov); *daly sme sprawit na pamiatku* (1665 Prešov); *tretieho pana Ignatia Popovicza* (1736 Prešov); *na... tak reczenem poly w zemnensem wydieku* (1603 Bystré); *cy wye swedek widel neb slissel* (1726 kop.); *zahnaly sme ten statek až na Čzarnu huoru* (1685 Bajerov); *pri kteremžto nassem predawany... buol (!) pritomny* (1603 Bystré).

V týchto textoch môžeme nájsť aj iné početné stredoslovakizmy, ktoré sa používajú popri nestredoslovenských tvaroch, napríklad v N. pl. životných podstatných mien: *my ubohy... obiwatelowia z Wissneho Predmestia* (1665 Prešov); *gako richtarowia y formindrowia bolj* (1665 Prešov); *poctiwy obiwatelia Horniho Husbaka* (1752 Prešov); *poctiwy obiwatele Horniho Husbaka* (1728 Prešov); *my ubozy lyde poctyweho walala Lačnowa* (1686

Lačnov); *my richtare peklansky... znamo čynime* (1691 Pekl'any), alebo v N. pl. neživotných prídavných mien: *prissli ku mne do sweta na luky stropkowskie* (1608 Stropkov); *penize hotowge* (18. stor. kop); *dwa malge nebozce* (18. stor. kop.); *medzy predmenowanimy byly podelenie* (1669 kop.); *ktere su slobodne a nezas-tawene* (1669 kop.).

Ale tieto javy nesvedčia o vplyve strednej slovenčiny na rovine nárečia, lebo tie isté prvky stredoslovenského pôvodu chýbajú zároveň aj v stredoslovenských, aj vo východoslovenských administratívnoprávnych dokumentoch. Napr. vo východoslovenských pamiatkach sa nevyskytujú tvary N. a A. sg. prídavných mien stredného rodu na *-uo*, ktoré môžeme nájsť v stredoslovenských pamiatkach len na okraji tohto jazykového útvaru, teda vo výpovediach svedkov. Porov. príklady z Krupiny: *kdo mojej kravy sladkuo mlieko odjal* (1667); *a predsa se takuo dobrouo žito urodilo* (1672); *že ona na Kohutku len taškuo srdce ma* (1695); *petoro rohatuo dobyčia po tie dva roky jim vyhynuli* (1718). Nezistili sme ani tvary privlastňovacích zámen typu *muojho*, *muojmu*. Tieto údaje nám umožňujú hovoriť o šírení jazyka stredoslovenských administratívnoprávnych dokumentov na východné Slovensko. Ale aj tu došlo k jeho ďalšej modifikácii, pretože niektoré východoslovenské prvky sa dostali do jeho štruktúry.

V prvom rade je to fakultatívna strata slabičnosti pri konsonantoch *r* a *l*: *nassa wes Drawce pred časy nedawnimy na skorze temer wssecka po dwakrate wihorela* (1680 Dravce); *ktora nas chlebem nebeskim karmila* (1682 Štelbach); *unižene a miloserdne supplicugeme* (1690 Solivar); *ktery zustawal swim lidem do stwrteho dna* (1672 Brezovica n. T.); *že sme skrz ohen o wssecko nasse ubostwo pryssli* (1680 Prešov); *ač prave bi mohla predmenovana pozustala wdowa sebe do smrty zadržat* (1727 kop.). Veľmi často sa mení *ch* na *h*: *hlopu co hodil do Kossic robit* (1671 Brezovica n. T.); *widela oblokom predmenowaneho kuhara* (1731 kop.); *ga hudobna sirota* (18. stor. kop.). Niekedy sa objavujú tvary sg. nepriamych pádov prídavných mien mužského a stredného rodu so samohláskou *-o-* v koncovke, napríklad: *toho cloweka zabitoho z odrezanim naruczkom* (1608 Stropkov); *Agnietha Istvana Radomskoho sestra* (1608 Stropkov); *dalysmy každomu nemlowy* (?) (1693 Lukov). Vo vyratúvaní podobných javov by sa dalo pokračovať.

Dosiaľ ostáva mimo pozornosti bádateľov celá vrstva jazykových javov, ktorá je veľmi dôležitá pre pochopenie genézy tohto jazykového útvaru. Sú to genetické bohemizmy, ktoré sa dostali do jeho štruktúry. Ako je známe, tento jazykový útvar sa tvoril na podklade češtiny, teda cudzieho jazyka, čo nie je ojedinelý prípad, lebo je známy aj pri formovaní iných písomných jazykov, napríklad z dejín spisovnej ruštiny. Začiatočná fáza jej formovania bola spojená s premenou klasickej cirkevnej slovančiny na cirkevnú slovančinu ruskej proveniencie. Podstatné zmeny sa najprv uskutočnili na fonetickej rovine, lebo v niektorých prípadoch boli náležité, podmienené inou artikulačnou bázou východných Slovanov. A táto fonetická adaptácia knižnej výslovnosti otvorila možnosti aj na prenikanie morfológických prvkov do knižného jazyka (Gippius, 1989). Táto téza platí aj pre písomný jazykový útvar, ktorý vznikol v dôsledku metamorfózy spisovnej češtiny na Slovensku a fungoval v rozličných žánroch písomností, o. i. aj v administratívnoprávnych dokumentoch. To sa týka napr. spoluhlásky *ř*, ktorej neexistencia v slovenských písomnostiach pochádzajúcich z rozličných regiónov Slovenska nemusela byť spojená s ničím iným ako so spomenutou príčinou. To isté by sme mohli povedať aj o strate jotácie po perných spoluhláskach pred *e* (<ě, ê), ktoré sa zachovalo najmä v záhorských písomnostiach, lebo má podporu v záhorskom nárečí. Ale vyskytli sa aj také fonetické javy, ktoré v zásade neprotirečili slovenskej artikulačnej báze, napríklad skupina *ji-* na začiatku slova, ktorá sa síce v slovenských nárečiach takmer nevyskytuje, ale jej výslovnosť nerobí Slovákom komplikácie, preto sa pomerne dôsledne zachovala v jazyku písomných pamiatok. Tu by sme chceli spresniť Gippiusov výrok o morfológických javoch, lebo aj medzi morfológickými javmi sú také, ktoré sa môžu vyskytovať v rozličných nárečových pásmach nezávisle od seba. Niektoré tvary ľahko nadobúdajú funkcie, ktoré sú pre ne charakteristické v rodnom jazyku používateľov iného jazyka, alebo naopak, rýchlo strácajú funkcie, ktoré sú pre ne v rodnom jazyku používateľov neprijateľné. Ako príklady by sme mohli uviesť prakticky dôsledné používanie tvarov G. pl. životných podstatných mien vo funkcii A. pl., tvaru osobného zámena *ich* v A. pl. bez ohľadu na to, či zastupuje v texte životné alebo neživotné podstatné meno (ide o bezpredložkové používanie zámena), alebo tvaru N. sg. vo funkcii vokatívu.

Existujú však aj také prípady, keď náhrada geneticky cudzieho tvaru domácim alebo jeho zachovanie súvisí len s vytváraním normy jazykového útvaru, resp. písárskeho úzu. V týchto prípadoch, ak by sa skúmané jazykové útvary formovali nezávisle od seba, by sme očakávali závažné rozdiely v písomnostiach toho istého žánru pochádzajúcich z rozličných oblastí. Ale v skutočnosti sa v nich používajú tie isté prvky, pričom zvyčajne v istých pozíciách prevládajú geneticky české, v iných zase slovenské prvky. Napríklad takmer pravidelne sa používajú tvary D. a L. sg. podstatných mien ženského rodu s alternáciami zadopodnebných spoluhlások (v minulosti síce mali širší výskyt v slovenských nárečiach, ale neskôr sa dostali na perifériu slovenčiny) alebo alternácie zadopodnebných spoluhlások v N. pl. životných prídavných mien, veľmi časté je používanie privlastňovacích zámen *její, jejich* atď. Naopak, fakticky sa nevyskytujú kontrahované tvary G., D. a L. sg. prídavných mien ženského rodu, skoro dôsledne sa používajú slovenské tvary rozkazovacieho spôsobu, zaujímavé rozloženie majú tvary podmieňovacieho spôsobu (*abych – abysme*) atď. Tieto spoločné črty nemohli vzniknúť bez dominovania nejakého regiónu, v ktorom sa odohrávala ich „selekcia“, t. j. bez toho, aby nejaký región mal prestíž vo formovaní normy tohto jazykového útvaru. A pretože jazyk východoslovenských administratívnoprávnych písomností má tak stredoslovenské, ako aj západoslovenské prvky a jazyk stredoslovenských dokumentov má zrejmy západoslovenský substrát, aj toto centrum treba hľadať na západnom Slovensku a uvedené genetické bohemizmy hodnotiť ako prvky, ktoré predtým charakterizovali práve písomný jazyk západného Slovenska. Tieto prvky sa neskôr premiestnili aj do iných regiónov Slovenska ako zložky štruktúry tohto jazykového útvaru.

Podľa nášho názoru máme všetky dôvody uznať existenciu celoslovenskej písomnej tradície v období pred kodifikáciou A. Bernoláka. Útvar, ktorý sa používal o. i. v administratívnoprávnych dokumentoch, síce mal regionálne varianty, ale tieto varianty mali pevné vzájomné vzťahy, lebo západoslovenský variant sa stal podkladom stredoslovenského variantu, ktorý sa stal východiskom východoslovenského variantu. Existencia variantov však vôbec nie je prekážkou uznania jednoty tohto jazykového útvaru.

Literatúra

DORULA, J.: O stredoslovenských jazykových prvkoch v textoch a zápisoch zo 17. storočia na východnom Slovensku. In: *Nové obzory*. 11. Red. Š. Pažur. Košice, Východoslovenské vydavateľstvo 1969, s. 383–394.

GIPPIUS, A. A.: Sistema formalnych priznakov jazyka drevnerusskoj pismennosti kak predmet lingvističeskogo izučeniija. *Voprosy jazykoznanija*, 1989, č. 2, s. 93–110.

LIFANOV, K. V.: „Kulturnyj zapadnoslovackij jazyk“ v sredneslovackich administrativno--pravovych dokumentach XVI–XVIII vv. *Vestnik Moskovskogo universiteta*. 9. Filologija, 1996, č. 3, s. 51– 60.

PAULINY, E.: *Dejiny spisovnej slovenčiny*. I. Od začiatkov až po Ľudovíta Štúra. Bratislava, Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1971. 136 s.

ŠTOLC, J.: Jazyk levočských slovenských prísah zo XVI.–XIX. storočia. *Jazykovedný sborník*, 5, 1951, s. 197–247.

Ol'ga Orgoňová

SLOVOTVORNÁ ADAPTÁCIA GALICIZMOV V SLOVENČINE

Galicizmy ako jazykové výpožičky francúzskeho pôvodu predstavujú v slovnej zásobe slovenčiny pomerne rozsiahlu skupinu cudzojazyčných jednotiek (podľa *Slovníka cudzích slov*, 1983, ide o vyše 3600 prvkov, v našej materiálnej báze je v súčasnosti už vyše 4200 prvkov), pričom v zhode s tradičným chápaním viacerých lingvistov (napr. Rozencvejg, 1972; Humbley, 1974; Weinreich, 1979) pod takýmito výpožičkami rozumieme primárne lexikálne jednotky, kým štruktúrne nižšie jednotky (t. j. slovotvorné, gramatické i zvukové prostriedky) potom hodnotíme v procese preberania ako stavebné zložky slov, prípadne slovných spojení. Prienik nižších štruktúrnych jednotiek do slovenčiny je teda sprostredkovaný transferenciou lexém čiže ich prevzatím na systémovej úrovni langue. Pri sledovaní slovotvorne motivovaných galicizmov treba potom odlišovať prevzaté výrazy od produktov analogickej slovotvorby prostredníctvom špecifických osamostatnených afixov, resp. afixoidov, ako napr. sufix *-áž* v slove *blamáž*, prefixoid *šéf-* v kompozite *šéflekár*, ktoré boli už predtým prevzaté ako